

111/1
5

Ставмузыка пролетарііа: бтнстчбј!

Надуткілабн брігада пуржабб Кылым ју вылым.

Ударник 7

Г.Р.В. в Лигр. Ц
0.8. 1932 г.
АНТ № 349

81

ЛИТЕРАТУРНО-ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ОРГАНИЗАЦИЈАС- ЛЫГ УЖ, ПЕРЕСТРОИТОМ ЈЫЛЫГ ВКП(б) ЦК АПРЕЛ 23 ЛУНГА ПОСТАНОВЛЕНЬО

ЖУРНАЛЫГ

МАКС ГЕЛЦ—Сомнајас китоны руда і вымөдбөны јөдө	1
ЕМИ САО—Крезо-Шанхај	3
В. СТАВСКИ—Смертыо вынажык.	5
НЮБАНСА ВИТТОР—Иналам став вөр	9
В. ЛАТКИН—Војвыв	11
ВЫЛ ПАШ—Комбинат	12
В. ЛАТКИН—Тукач	—
НЮБАНСА ВИТТОР—Ударнөј тулыс	14
С. ШПАЧОВ—Медбөрја патрон.	15
ФРЕНКЕЛ—Комптерн	—
БЕРЕЊЕЈЕВА—Библиографија	16

№

7

Апрел — 1-15

1932-өд

во

ЦК индэ, мыј бөрја војасө социалистическөј строїтелство нуөдөмын лыге гырыс успехас по-ув вылын ыжыд бидмисны кыз лыс, сиз-жө качество боксан, литература да искусство. Кымынкө во сайын, кор литературалын бөлі вел на ыжыд влјаньө чуждөј элементјаслөн, коді торјанын ловчылыс НЕП первојја војасө, а прметариат литературалөн кадрјас вөліны жебөс-на, партија бидногөн отсаліс литературалын да искусствонн пролетарскөј торја организацијас лөбөдны да јонмөдны, медым јонмөдны позицијасө пролетарскөј писателјаслыс да искусство бердын ужалысјаслыс. Оні, кор пролетарскөј литературалөн да искусстволөн кадрјасыс бидмисны ып, петисны заводјасыс, фабрикјасыс, колхозјасыс вель писателјас да художникјас, оңија литературно-художественнөј пролетарскөј организацијаслөн ужалан рамкајасыс лөбны векныдөн-ын да термөитөны художественнөј творчестволыс ыжыд размахсө. Та понда тәјө организацијас советскөј писателјасөс да художникјасөс социалистическөј строїтелство мојас гөгөр јонжыка мобілизујтан торјас вермасны пөрны кружок кышө, јөршитчөм ужалан средство, оңија политическөј мојас диньс да социалистическөј строїтелство дор ужалыс писателјас да художникјас вельжыд группа диньс торјөдчан средство. Та понда колө перестроитны литературно-художественнөј организацијасөс да пәскөдны најө ужлыс базасө.

Та куңа ВКП(б) ЦК шүд:

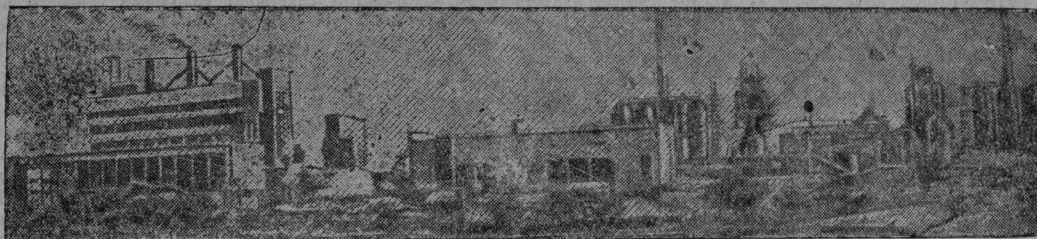
1. Бырөдны пролетарскөј писателјаслыс ассоцијја (ВОАП, РАПП).
2. Отувты став писателјасөс, кодјас муиөлы совет власт дор да зилөны участувјтны социалистическөј строїтелствонн, бөи сојузө, советскөј писателјас сојузө, сојузас коммунистическөј фракција лөбөдөмөн;
3. Нуөдны тапөм-жө вежлалөм шөщ мукөд пөлөс искусство вичөд.
4. Шөктыны оргбјуро с разработәјтны практическөј мөрајас тәјө шүөмсө олөмө нуөдөм вылө.

ВКП(б) ЦК

КОМИ ПИСАТЕЛЈАСЛЫГ ОРГАНИЗАЦИЈА ПЕРЕСТРОИТОМ ЈЫЛЫГ ВКП(б) ОК МАЈ 9-өд ЛУНГА ПОСТАНОВЛЕНЬО

1. ВКП(б) ЦК 1932 во апрел 23 лунга постановленьө сертө литературно-художественнөј организацијас перестроитөм јылыс, пролетарскөј коми писателјаслыс ассоцијја бырөдны. Областса коми писателјасөс котыртыны советскөј писателјас сојузө, сені коммунистическөј фракција лөбөдөмөн.
2. Перестројкасө нуөдөм вылө котыртыны оргбјуро СТАРЦЕВ З. А., ПОПОВ Н. П. да ПАРШУКОВ Ф. А. јортјасыс. Шөктыны оргбјуроөс индыны срок, кор кежлө чукөртны советскөј писателјас сојузлыс областувса конференција.

ВОҢҔО, АСЫВВЫЛЫН МӨД МОШЦНОЈ МЕТАЛЛУР- ГИЧЕСКОЈ БАЗА ЛӨГӨДОМЫН ВЪЛ ВЕРМӨМЈАСЛАҢ!

КУЏНЕЦКСТРОЈ, ЦЕС, № 2 да № 1 ДОМНАЈАС

МАКС ГЕЛЦ

ДОМНАЈАС КИГТӨНЫ РУДА I ВЪЛМӨДОНЫ ЈӨЗӨС

Абу кокни велавны Кузнецкстроја климатө Мәскуа да Ленинградны Сибірө ужавны локтыө бригадајаслы. Нөшта өккөд велавны Кузнецкстроја климатө иностраннөј роботөјјаслы, монторјаслы, инженерјаслы. Рытыввыв Јевропаны Сибір унаалы важ-моз колө пөвчөдчан өимволөв, нөтчыд лым сывайтөм куш степјасөн, көјинјас да ошјас олаинјасөн. Загранічаө колчыө рөдвуж прөшцајтчөны Кузнецкстројө муныө специалістјаскөд. Бытөкө борјасыс мунобны өмерт короны. Но, „өмерт вьлө муныө“ иностранечјас паөкөдөны өиннысө дивүтчөмыө, кор вооны площадка вьлө. «Плошцакаөв» шубны тани Кузнецкстројө вьлыын чукбра домнајас, коксөвөј паčas, електричөскөј станцијас, прокатнөј цехјас, котельнөјјас, маренјас, механичөскөј маөтерскөјјас, шамотнөј да кирпичнөј заводјас, деревообделочнөј комбинатјас, техникум јас да с. в.

Улыса колоніјасы временнөј туј нуө заводоуправленнө дөртө площадка пыр Вьлыс колоніјаө. Генінгсдорфс прокатчөк (Германіјаны), кодым лөб сы куца быд лун ветаны 3—4 пөв, вьталаө: „Тани јөзыс ветлө бытө Берлинса Фридрихштрасс вьлыын“. I, збыл тајө чукөрмөд уна јөзыс, тајө ужалы массалаөв, вөвјаслаөн да автомобильјаслаөн ветлабны дум вьлө ускөдөны јевропаса гырыө карјаслыө медөса лөвја улчјасөд.

Германіјаса инженер, рөдвужыс кодылөв виччөсө сысаө ошјаскөд да цыг көјин чукөбрјаскөд тышкаөбн јьлыө јүбрјас, бытөкө дөзмөма да брызжитө сөмын сузөйтөм торјас јьлыө. Комсомол бригада шьөдчөм вьлө: „Тивөд асынд ацанынд, ммј көв: ө эмөс тани сөкыторјас да неладјас, кодөс ти виданынд, татөни кыпөдчө, вьл да вьжид ммјакө“, — сјө воча вьзө: „Сјө вьлыс, кодө тани кыпөдчө, жүгөдлө Сибірысыө важ романчөкәсө, ө тајө мем оз во өблөм вьлө“.

Сөмын тащөм инженерјасыс тани зөв өца. Иностраннөј специалістјас пөвсыө укжыкыс терыба велалө шөңзана, вьл Сибірса пуана пөртјын.

Со, германіјаса специаліст Циммер, код јьлыө комсомолечјас вьталабны, ммј сылаөн јурис тыр изобретөннөј

јасөн. Вөјдөрсө ө сјөсө лыфываісны индивидуалістөв да робкөдчыөв. Произөвственнөј, комсомолскөј да роботөј организацијасөн өтув тышкасөм јьлыө став предложе-нөјас вьлө, сылыө ценнөј изобретөннөјасөсө да предложе-нөјасөсө бөстөм да испөлзүйтөм вьлө сјө индөваліс өвө пөлөс вочакыс: „Быдөнды колө тышкасны ас вөсна, өтнас вөсна, ө секө уөпөхыс лөб медыжид“. Нөдыр кад ммөчө сылыө сетісны вьступитны производственнөј совещаннө вьлыын котельнөј цехса роботөјјас да технөкјас возын цех реорганизүйтөм куца аслаөс проектөн. Кызыө-јаслаөн ммјид интөресыс да налөб өшкөмыс цөктісны гөбөрвоны Циммерлы, ммј өтувја туј лөб медөа бур тујөн бур предложөннөјас өлөмө пөртөмын. Сјө рөгыдөн велалы вьлө обстановка. Советскөј изобретателјас конфөренција вьлыын Кузнецкын Циммер вьступитіс вьжид рөчөн, ө ставөн өлөмөаө чөдөмалісны сылыө предложөннөјасөсө. Онө ачыс сјө вьступјатө өтувја уж вөсна, сјө заводітчө гөбөрвоны, ммј сөмын коллектив вермас садмөдны сјө гырыө творчөскөј вьнјасөсө, кодјас зөбаөбны массаны. Германіјаса специаліст Циммер зөкөз вьлөдчөс Кузнецкстроја вьжид пөртјын. Сјө пырис Кузбасса социализм стрөйтөчөс вьжид, даө сурөсја ударникјас коллективө.

Тајө-жө вьлөдчөчан процессө вужөны дасјасөн да сурөсјасөн ө мүкөд иностраннөј роботөјјас да специалістјас. Специалнөј машинајас монөруйтөм иностраннөј монторјас воывөлаөны СССР-ө вежык сөмын некымын төлыс вьлө. Најө көртаөдмаө договорјасөн асланыс фирмајаскөд да монтаж өштөдөм бөртө колө муныс бөр. Кущөм технө-чөскөј условіјөјасын најјаслы ковмас тани ужавны, оз пыр овлыны бурөө. Сөмын буржык ударникјаслыө најө вөдөдчөны, тырмытөдө шырјө кызө өмөлжык инструментјасөн бұра вөчны ужсө да кад көжлө.

Германскөј „Мөллер“ фермаөн мөдөдөм монтор Фриц Тьл лөктис Кузнецкстројө өз зөв бур мөвпјасөн. Сјө вөкөдлөм улын 7 № комсомолскөј бригада монөруйтө-лас сложнөј специалнөј машинајас ЦЕС-ын.

Они таж удые ешт'одма-нин да „Меллер“ фирма корб Тилс мук'од монторјаск'од бт'шбш б'ор Германјаб. Но Тил оз к'осы мунны Германјаб. Мыј-но с'јбс сені кут'о? Мыј л'оі? Мыјн віставны, мыј 7 № комсомолск'ој бригады ударнікјас об'л'оман кор'оны иностранн'ој коммунистјаслые отс'ог, медым еок'о Тил верис колтчыны Кузнєцстрој'о? Бригадабн журну'одые г'иж'о: „Ми уналаб сылые вел'одбчн і зара'итіи с'јбс асланыи ентузіазм'он“.

Комсомолск'ој бригады да германск'ој монтор Фриц Тил оетисны м'ода-м'однысыл медбурс'о, мыј нал'он в'олі. Тил оетис ударнікјас асые технічск'ој т'одб'олунос да 20 вооа ужалые опытс'о, ударнікјас оетисны Тиллы б'ип'одо ентузіазмые запасс'о, нај'о оетисны сылы асыныи, б'ува в'оламые гумлавыи вермыт'ом вынјас социализм в'осна тышк'аб'омын. 7 № бригады пуис Фриц Тил'ос Кузнєцстројас портјын. Бригада с'јбс в'есаліс капіталістическ'ој вожа воспитан'н'о шактарјасые. Фриц Тил ат'об'ал'о 7 № комсомолск'ој бригады'ос і с'јб'о бригады'ос н'отчын'д оз вун'од. Бригада л'ои ыжын торјон бын ног'он, став аслас ол'омас. Бригада асоаныи с'і'ж'о ат'об'ал'о Фриц Тил'ос. С'јб'о отсаліс ударнікјаслые,—вој'д'ор'об гашк'о-і г'ог'орвот'ог і аслас в'оламыслы паныд'он,—п'ортны ол'ом'о Сталин јортлые лозунг техника ас кі'о боот'ом жылые.

Кор монтор Макс Фішер м'од'од'но аслас јортјасыск'од Германјаб отпуск'о, сылы оет'оны кык фото-серпас. О'ви вылас еніміт'ома плошадка (е'німокс'о в'оч'ома 1929 во'о). Тыдал'о с'омын куш от'еп. Тај'о — в'аж'о Сібір, куш'ом'он с'јб'с ч'арт'оны јешч'о б'ни-на уна'он Рытывыв Јевропаны. М'од серпасые петк'од'ла б'нија плошадкас'о. Фотографја оет'о зев ыжын впечатл'ен'н'о. Фішер шуда, мыј с'јб'о вермас боотны Германјаб кыкнан серпасс'о: в'од тај'о збыл в'ол'ом торјас, кодјас'ос с'јб'о вермас петк'од'алыи сені аслас јортјаслы да т'одсаяслы. С'јб'о вермас секі шунны: „Со мыј в'очіс советск'ој пролетариат аслас ентузіазм'он да аслас вермана творчск'ој выннас царск'ој Росојяиы коммунистическ'ој пар'тия в'еск'од'ал'ом улын“. І с'јб'о вермас ош'ј'о'ом'он сод'тныи: „Ме ш'ощ отсалі. Тани ем-і м'енам пај“.

Ропк'од'чыи спеціаліст, код'и в'олі ш'у'о, домнајас-п'о в'ол'існыи ошјас'ос да к'ојінјас'ос, код'и гаж'ом'итч'о Сібірые быран „романтикамо“, с'і'ж'о кор'о, медым-і сылы оетисныи ш'ещ'ом' фото-серпасс'ас'ос. С'јб'о с'і'ж'о к'ос'ј'о некымыи в'ежон м'ыс'в' мунны отпуск'о. С'јб'о заводітч'о г'ог'орвонны, мыј тај'о фото-серпасјас оетасыи с'јб'о р'об'ужалы, јортјаслы да т'одсаяслы ыжын впечатл'ен'н'о, ошјас да к'ојінјас фото-серпасјас дорые. С'јб'о т'од'о, куш'ом' впечатл'ен'н'о оетас, кор с'јб'о петк'од'лас тај'о фото-серпасс'ос Германјаиы да віоталас, мыј „С'вет Росојяиы куж'оны л'ептныи таш'ом' домнајасс'о, електрическ'ој станціјајасс'о да к'орт'ые, сталье да бетоные г'игантјас 40—50 градус морозјас дырјі“.

Да, тај'о советск'ој робоч'ојјас, кодјас асныс'о горд'оја ш'у'оны ударнікјас'он, з'еб'оны ас пышканыи вывт'и гырые

вынјас. Нај'о в'очныи вермыт'ом т'ор'о верман'о да л'об'т'оны збыл'о ме'о'а з'об'ој фантазіјас'ос. Нај'о б'ыр'од'оныи пемыдлуи, ошјас'ос, к'ојінјас'ос да безработ'ица. Тај'о ч'орт'овск'ој зонјасыи т'еб'оны Сібірыи да Уралын 50 градуса морозјас дырјі дасјас'он вьл домнајас, сек-ж'о, кор м'усарса в'ит квај'од'д'ујконас домнајас куслас'оны! Нај'о вој'о'о порт'оныи луно да т'овс'о—гож'ом'о!

Романч'ик да б'ыгун в'ад'од'о ас војас, кыз'и сыл'он Германјаиы р'об'увжыи кутасыи д'ивујтчыныи, кор с'јб'о налы віоталас, мыј Кузнєцстројас ударнікјас сыв'од'оныи не с'омын р'уда, к'орт да сталь, но і из да лыа. Вој'д'ор' с'јб'с, дерт, оерадасыи. С'омын с'јб'о најјаслы петк'од'лас, кыз'и ударнікјас сот'оныи изс'о да лыас'о, медым 40—50 градуса морозјас дырјі гудравныи најјасс'е цементк'од да најјасые сујныи фундамент.

Иностранн'ој спеціаліст адылыс, мыј робоч'ој-ударнікјас р'ад'ејт'оны асыныи ужын'ос. Иностранн'ој спеціаліст адылыс ударнікјаслые лубујтч'ом'с'о, кор кокс в'очан комбинат вој'ш'ор вој'о оетіс медвож'а кокс. С'јб'о в'олі о'виді-тел'он сылы, кыз' робоч'ојјас м'од луннас мук'од став цехјасас кыскавлісны асланыи ч'епјасые бура гарт'ом кокс торпырјіјас да ош'ј'о'ом'он петк'од'алыи б'ыд'онны. С'јб'о с'і'ж'о т'од'вылас кут'о, мыј нај'о секі віотавлісны: „Тај'о м'і'ан, м'і'ан медвож'а кокс“. С'јб'о ш'окыда кывлывліс, кыз'и робоч'ојјас віотавлісны: „М'і'ан домна“.

Тај'о „м'і'ан“ кывјас віотав'о „чудол'он“ гуоатор, советск'ој ударнікјас н'отчын'д гумлавыи вермыт'ом вын'лон гуоатор. Ропк'од'чыи спеціаліст оз-на ады, мыј-і сы пышкын заводітч'о мунны вьлм'одч'оныи процесс. С'јб'о ады дај кыл'о, кыз'и б'ыд'онны вьлм'одч'оныи. С'јб'о т'од'о, мыј плошадка вьлыи б'ыд'онны уопех дырјі, б'ыд'онны верміг'он б'ыд'онны бол'шевик, комсомол да ударнік радјас. С'јб'о заводітч'о г'ог'орвонны, мыј пар'тиялыи, комсомолыи да ударн'ој бригадыјаслы прінадл'еж'ит'ом да „м'і'ан“ домнајас дорын ужал'ом ем—дело ч'ес'и.

„Нал'он ужныи, код'ос нај'о р'ад'ејт'оны, оз г'ог'орвонны с'ом боот'ом в'осна в'ол'ом'он“. — Со куш'ом' кывјас лыотіс г'іжныи б'орја јубрас асае р'об'увжыи м'і'ан ропк'од'чыиным. С'јб'о цехын некымыи ударнікјас зев збыла ш'у'оны, мыј тај'о, ропк'од'чыи спеціалісты Германјаиыи, аслас р'об'увж, јортјас да т'одсаяс п'овсын кутасыи н'у'одныи бол'шевістск'ој пропаганда.

Кузнєцстројын, ыжын плошадкавыеа домнајас да кокс'об'о батарејас дорын, трудноутјаск'од тышкын вьлм'одч'оныи да боот'оныи бол'шевістск'ој закала не с'омын советск'ој робоч'ојјас да кр'есч'аны, но і иностранн'ој робоч'ојјас да спеціалістјас, кодјас в'ескал'ома'о тај'о ыжын, ставс'о вермана, социализм стріган порт'ог'о.

Кузнєцстрој. 1932 во, март 22-д луи.

КРЕЗО—ШАНХАЙ

I.

„Китаецды поро!“
Мыјб?

Зев бур!
Ташом јандыотом кыгјасыд
уна оз оур.

Најс кывыны влі, дерт, мустом,
I казтыны бн-на шустом...

Франција...
(Сен влі тајо...)

Кытнн ем Крезо кар,—
Кбн Шнејфер заводјаслн
обд цыныс гартбмбн каяо,
Med пдтыны вїрбн мувар.
Сен ужалан выныс
оз влі тырмы...

Поцо мыј воштыны кад:
Војналбн вїр кїтан дук кутїс кывыны...
Сварајас!

Унжык снарад!
I француз-заводчїк горшысла лбн
Мїллонјасн „порото“ заводјасас
ваїс.

Крезоны кос панан воо
Китаецды ез почылы пырны кїноо:
„Вїж-чужбм оз саммы долавыны
культура дукбн,
Сы дїныс
чашкб

сїо лукбн“.
Сбмын кїтаецлбн верпїтбм ыжыд:
— Танї кбт кынбмным пбт!
Кор аслыныс працнїк—
Сек сбмын кыпыд,
Сек сбмын музсб оз тбд;
Сек сбмын варовмб, оылб,
Сек сбмын томлуныс кылб.
(Лї-фу талун јай нббны мунїс).
Бертїбдлб кысб:

„Мбдам... кошок!“
Кбцакмыс скбрмбмла кыв оз куж
шуны:

„Те ачыд—соспн!“
Лї-фу секї мбднбгбн кутїс:
„Кошон... мадам!“

Мбдыд сек, кырнш-моз, вувтїс:
— Весас те татыс, пез страм!
Сбкыда мырбс кїтаецд—соспн,
Ужалїс бдјб да буре—
ез востывалы вом.

Сы пыфдї куралїс Шнејфер мїл-
лардјас.

А талун—
Шнејферлбн снарадјас
Укїбны
Монголїяын да Манчжоуын,
Чапейн, Цанваннн да Усун-коуын...
Грїмбгбны кїтаецїјас куца

Јапонецјас суоа.
О, палач—фабрїкантијас!
Мырмыс јбз татыс пошщда оз оет:
Став фабрїкантијаслы—омерт!
Сбмын свет вылад Шнејферды
абу зїк бтї:

Чехїяын ужалб Шкод;
Германїяын—Мансфелд, Крупп...
Чайтад-да, горшлуныс најблбн пбтїс?
Кос кежлб дае налбн быд завод.
Заводјасын—јапонскбј чїнјас:
Војна поммы курыштнны зоргбны
вїнјас.

Англїјас бтї мїнїстр
Јавб зїк нубдб вїст:
— Татчб-кб мї огб сујобј—
Конкурентјасыд ордјасны, дерт;
Медмы мукбдлы падмбдны тубсб—
Јапонецлы бтсбгбн пет.
Губбнїк, губбнїк војын
Францїја поездјас ысталб уна.
Губбнїк, губбнїк војын
Гамбурган паракбд сарїзлн мунб.
Поездјас, поездјас, поездјас
журббны.

Сарїзын карабјас вїнтјаснас мургбны.
Локтбн танкјас, снарадјас—
Јапонїя карїсб вајбны најбс,
А севан—
Кїтајб:

Цанванб. Лухеб, Усуно...
Орјавтбг мунб...
Но мыјла Јапонцмыл ковмбма тајб?
Мыјла снарадјассб вајны Кїтајб?
— Воцжыксб бвлтам Кїтајб
карабјас—
Вајам мїллонјаснб бомбајас... јадјас...
А ббрас—Шанхај дорыс,
кор пемыджык вој—

Нуам ббр шобтчыны
оурс лыдбн шоб.
Возб—ї ббрб,
возб—ї ббрб!

Мыјдта вїбма!
Мыјдта вїрыс!
Мыјдта челафлыс
ббрбдыс

чужбмсб кбрб,
Мыјдта дбвалыс
поглуныс
морбссб јїрїс.

Војнаыд пазббм вајб.
Снарадыд малавын јбзбс оз рафбјт.
I ставыс тајб
Капїталїстјас радї.
О, палач—капїталїстјас!
Мырмыс јбз татыс пошщда оз оет:
Став капїталїстјаслы—омерт!

О, Чапей!
Шанхајлбн роббчбј квартајас!
Шанхајса заводјас!
Кычвїтбд воын сен лыблїсны вадјас
Выл горбн јургїсны налбн обд
сводјас.

Сен-жб кычоїчїмбд воб
Раббчбјјас кујїмыс петлїсны бојб.
Сїјб тышјассб тбдб став мїр:
Сен кїсїс раббчбјлбн вїр!
О, кычї ме тбда
Војмыв вокзал.

Кычї тбда-на
Баошап-под!
Кык суткї кыын пїшщда...
Нубдї кобб пїкетјасмыс взвод.
Кык суткї чбж—луи-и вој
Шанхајын ыпїалїс бој.
I полбмла тїралїс
генерал Суи,
Кор јур веотас кыпбдчїс
пасавартан грбз,—
Кор кыптїсны увгыртбм јбз...
Тајб тышкаббм мїјан оз вун:
Оз вун,

кыч нбјтїм мї Сун-чуан-фанбс,
Кыч вбтлїм мї Лї-бао-чанбс!
О, Шанхајса зббј Профсовет!
Те влбн „Хучжоу-хугуанн“.
Те шунї:
— Коо вылб пет!

Гбрд плаг улб сувтїм сек ставнм.
Профсовет, те котыртїн секї парад:
„Роббчбј пїкетбн“—шубсїс отрад.
Бојевбј стројб
отрад сувтїс збоја...
Смылїсны, горїсны повтбг.
Морбсас галстук,
гбрд кбртбд сојас.
Быд пїкетчїклбн
кїас вїнтовка.

Пїонерјас,
тї ужлад збоја!
Быд помб коадын тї вајад!
Быдбїдбнглаад
гбрд галстук ломчб...
Тї тышјасын

ен вбвлбј ббр
Чапїн сек штаб тїјан ловзїс
Роч белогварђеїејас вїчкб шбрын.
Тїралїсны скбрїсала імперїалїстас,
Гомїндан фїкмбмбн чабрбдлїс кї.
I Чан-кај-шї зббј јбзлыс помтбм вїр
кїетїс—

Пбдтїс револуцїја бї.
Сетысап вїзавтїс зев уна ва,
Сбмын интервентјасыд—
бнбч-на важјас.
Важ дорыс локжыкбс,
звержыкбс-на:

Сотбны, вїјбны,
вбчбны јандыотбм гажјас...
О, Чапей!
Шанхајлбн роббчбј квартајас!
Кудбм зверсамбн сотїсны тїјанбс.
Кбн влїны оїктјас да карјас—
Сбмын пазабм коласыс цыналб.

*) Емі Сао—Кїтајса револуцїоннбј поет.

Ставоё воејома—
 гогорын шын,
 Таз Јапонја петкѳдлиц вын.
 Те чужбѳтѳ асоыд воштѳн, Чапеј!
 Тенѳ мамјас оз тѳдны, Чапеј!
 Шын да бѳ јенежѳ кайѳны...
 Мыј сотчѳ—
 керкајас, шојјас?
 Тајѳ-жѳ „култура дорѳјојас“ вајѳны
 гажѳбѳчан војјас!
 Озѳтома „Кныжнѳ дворец“,
 Сетчѳ-пѳ зѳбоѳма снајпер-бојѳц.
 Унаѳн воштѳсны верѳсѳ, воксѳ.
 Бѳрдѳмѳн тупкѳны дѳвајас шогсѳ.
 Шојјаслѳн чужѳбрјас. Сук куѳс петны.
 Идрвѳны шојјасѳ врагјас оз сетны.
 Вѳркѳтан коо мунанѳны
 Војјасны ылѳ
 Повјаслѳн омьалѳм шуштѳма кылѳ.

3.

Укѳны взрѳвјас,
 пушкајас муерсѳ гѳрѳны.
 Увтѳчыѳн поѳјас Шанхајны.
 Тајѳ шы улас Жењеваы
 мѳр ылыс сѳрѳны
 Лѳга Нациј пызан сајны.
 Фражасѳн дѳсталѳ сорнѳтанѳн.
 Быѳдѳн сорнѳнас ошѳны рад:
 Мѳрлы омылѳны ошкана гѳми,—
 Тупкѳны војналы чад.
 Котѳгѳртчѳ војна—
 вѳркѳтан коо.
 Сѳветскѳј проект?
 — Оз коѳ!
 Бѳр боот!

Сѳмын выноалѳ Сѳвет Сојуз.
 Сылѳн југѳрыс муоарас коѳ.
 Мувын пролетарѳј оз уз:
 Сы вѳсна даѳ петны бојѳ.

Охеј!—
 Ме гѳрдѳа бандајас рѳдлы:
 Коѳ-ѳн мырьѳсѳс бѳбѳдѳлан кадыс.
 Код тѳјанѳс возжык ез тѳдлы—
 Тѳдмалѳ шанхајса адын.
 Кыпѳдѳчѳ вылѳжык ѳзѳы гѳрд
 плаг—

Кѳтајса сѳветјаслѳн зумыѳдм рад.
 Тајѳ тѳјанлы—
 сѳнманым зор,

Тајѳ плагсѳ кѳт тѳлааад, чашјад;
 Тѳ полѳтад кѳт војналыс гѳр,—
 Сѳмын мѳ тѳјанѳс пасѳјам.
 Шанхајса робѳчѳјлѳн збојлувыс
 коо вомѳн вужѳ.

Мед! Кѳт Чапеј веотын врагјаслѳн пѳр.
 А Гѳминдан сѳмын пѳрјасны кужѳ,
 Мѳвп вылас сылѳн
 ѳдм да пѳс вѳр.

Салдагјаслѳн выл комѳтетјас
 шанхајса збој ковын
 Бојјасѳн веокѳдѳлѳм
 боотѳсны асланыс кѳс.

Отсавны локѳсны аѳјас...
 ѳ мунѳны возын—

Коо ылын веокыда пѳрѳны бѳс.

Кѳвын Сѳветјаслѳн вынѳрыс дѳрѳѳ,
 Паокалѳ гѳрд дѳрапасныс...
 Кор Шнѳјѳдер снарадјасѳ
 бандаыд гѳрсѳ—
 Сѳветјас сек чужѳны аоныс.
 Сѳзѳѳ, вѳјалѳј, сотѳј,
 петкѳдѳлѳј грѳѳ—
 Лѳгаын ошкѳсны тѳю.
 Матын-ѳн кад,
 Кор банѳгјасѳс ужалѳы јѳѳ
 Вѳтласны зѳкѳз Кѳтајны!

О, палач—имперѳлѳстјас!
 Мырьѳыс јѳѳ тѳю пѳшѳада оз сет:
 Став имперѳлѳстјаслы—ѳмерт!
 Стамывывса пролетарѳјјас,
 Кылад!
 Капѳтал јукны-ѳн куѳс Кѳтајѳс:
 Кокас-ѳн кашѳасѳ вылас...

Војналѳн кымѳрыс паокаыда каѳс,
 Лѳн океан шѳрѳ курыд шын вајс.

Робѳчѳј, вѳзѳд,
 кыз пѳтыѳтѳм кырыш
 Гыжјасѳс кыскѳма ердѳ:
 Лѳѳѳдѳчѳ пасвартны, нырны
 Тенѳыд СССР-тѳ.
 Мувын војнаѳ шѳнѳкјас пѳтѳны.
 Кодѳ-нѳ вермас кусѳдѳны сѳјѳс?
 Тајѳ вермѳмѳс сѳмын робѳчѳјыс се-
 тѳма,
 Тајѳ вермѳмыс робѳчѳј класс кын.

Вылѳжык, јортѳј, вѳзѳдныд кај,
 Мед адзыны гѳраѳца сај:

Со—Берѳлыны улѳчјас тыр,
 Робѳчѳј класс прѳвестѳн пѳтѳс.
 — Војнакѳд тышкаоны даѳѳѳ мѳ
 пѳр!—

Ташѳм кыв мырьѳыс јѳѳ сетѳс.
 Лондон ѳ Гамбург куѳсны пуны...
 Сувтѳсны вѳча кык класс.
 фокерјас шуѳсны:
 — Ог лѳзѳј нуны
 Јапонѳјаѳ бојѳерпѳас.
 Грѳзѳтѳны ог куѳтѳј—
 сенѳ ѳ пом!—

Таз шуѳсны пѳрыѳ ѳ том.
 Тан дѳмонстраѳја, мѳѳнѳг—сен,
 Тѳыжда вынсѳ—кутчымыл, вен!

Бурмујјаслыс лѳк ужѳѳ тѳјѳс,
 Ердѳ петкѳдам...
 домалѳм кѳ.
 — Војскавытѳ вајѳдѳј пѳр-жѳ Кѳта-
 јны!—

Мѳр тырнас гѳрдѳм мѳ.
 Ен сетчы, робѳчѳј!
 Фронттѳ ен костѳд.
 Мед некодыр классѳвѳј мѳгыд оз мун.
 Коммуѳст!

Ен сновт пѳстѳтѳ—
 Пѳр медвоѳын мун.
 Талун,
 кор Асыввын ѳзѳадѳ ковын,
 Кѳн робѳчѳјыѳ кѳтѳны вѳр.
 Робѳчѳј класс!
 Стамывывс јѳтѳдѳт кыпѳд медвоѳѳ..
 Медѳѳрја коо вылѳ ѳтуат став мѳр.
 Мѳ шуам банѳгјаслы:
 — Вешѳѳ, долој!
 Тѳ вылѳ мѳлѳонјас пужѳсны сѳј.

Кызы, тѳварыш салдат!
 Вѳтѳсны фрѳн вылѳ тенѳ.
 Офѳцерјасыд суѳсны јурад тѳд јад,
 Мед те воктѳ-жѳ вѳјалѳн сенѳ.
 Сѳмын збылултѳ зѳв ѳкыд зѳбны;
 Квајтѳо јапонскѳј салдат
 Фронт вылын коѳѳ ез петны...
 Мѳ-пѳ тѳдам-ѳн,
 кѳн мѳјан враг.
 Салдатыд бунтујѳтѳ-ѳн—вѳрѳ,
 Винтовкасѳ берѳдѳ бѳрѳ!

Зѳв ыжѳд тышкын,
 медѳѳрја ковын
 ѳткѳѳѳс быѳдѳн—
 Кѳт вѳж, кѳт жежыд, кѳт ѳѳѳ,
 Быѳдѳн ѳткѳѳа мунасны возын,
 Медым бырѳдѳны нарѳтѳыѳ рѳд.

Пролетарѳј!
 Паокалѳ војналѳн сыв...
 Но тѳдам мѳ
 Лениналѳн вѳстѳлѳм кыв:
 Медым пѳр кѳжлѳ паовартны тѳјѳс—
 „Пѳртѳј
 имперѳлѳстјаслыс
 војнасѳ
 Гражданскѳј војнаѳ!“

Комѳдѳс ВЫЛ-ПАШ

Бѳсѳ вѳрпунктын (Јаг јубѳк) 8 морта удѳрпѳј брѳгада берѳг дѳрын
 пурјалѳ шпал.

Маж 1-д лунд Сыктывкарып, краснэј площадса трибуна выван Колегов жэрт висталэ реч.

Аслас кабинетэ воём бэрын военком скэр пырыс і медіа шуб:

— Ме, Кооца, кэса ыстыны тенэ Крымэ разведкаб.

— Менэ?—Горбтыштис Кооца.— Менэ? Крымэ? Шыбыт сэрныд Леонид Сергеевич!

— Ме ог сэр, Кооца: коаб мунны!

— Да ме-од ог кул! Ог тэд ме! — Мыжоурэ вистала. А унжыкэ аслад артавны лоас...

— Ме ог...

— Да те мөвпышт!—орэдэ Фогтев і копыртчэ бумагајас веотэ.

Жырыын шынтэв. Назгэ, тачкэд-чэ ошинэ жыд лэз гут, өвенсаяын немдыштэ сорны.

— А кызі сетчэ веаскалан?

Фогтев вэздэлэ, бергэдчэ ошинлаан.

— Пыжэи војнас вуждэи.

Бара гэгэр шынтэв, сэмын назгэ гут. І обломыс Кооцалэи јонжыка тіпиктэ.

„Ферт, гашкэ і коаб мунны! Но-од кушэм шукэб.“—мөвпалэ Кооца, лэзбэи тэдчана Крымскэј берег ыла ошинэј вэздэи тырја. Тэд ылас уэб: даскэјамысэд воэ лэи рытын комсомол комитетлэи мунэ заседаннэ. Станција бердса пересыланэј пунктса жыд компнатаын ромыд, муртса тэдчэи чужэјмас. Докладчэи висталэ, кызі Рытывылаын лунмо-лунэ ојэј революција... Заседаннэи возвылаас докладчэи шуб Кооцалы:—уокд-часны-кэ, Москуадэ бэринчтам, а аэныи бостам... І ои докладчэи гэлэсын кылэ сејдем облом пуэм, выјэи Кооца ставнас ојэј, а паскыда воотэм ојнасэс ысэлэи ромыднас пемдыштэм кланчэи вывыс адэчэи не шонди летчэм, а војналыс бэ.

— Почэ-кэ оекэ вэлэ дивэјизаэс

колны, ме ескэ ачым муні!—Назгэи шуб военком.

— Муна ме!—Чорыда шуб Кооца.

— Тенэи мунтэмтэ оекэ ме веог ег і чајтал!

Кооца зэла вослалэ ысэлэ. Фогтев луаэб пызан ылын важ лэтоэм документјас пэвсын.

— Тамэ буржык оз і вермы лэны!—шуб сэјэ, Кооцалы косаалэм кабаа тор сетэи тырја.—Сені етапнэј комендантјаслэи пасэјдјас, і лэзэма вэлэи воженнэј службаэыс тэјэи перебежчэи кэзэ, чистэјэи. Сэј!

— Но, сэј!

— Медэа жыд торјыс, ме ногэи, мэдлапэлас вужны да ылажык пырыны. Берэј пэлэисэ, ферт јона вэчэны. А воэ те став Крым паэтаыс гулајт... Пукоы да велэдчы карта сертыыс.

Сэјэ нещкэ кнопкајас, паскэдэ пызан ыла шура-шаракылан четјаан карта, тојлэ карандашэи...

— Тани, тани, тани сулаалэи Кубанскэј дивэјизајас. Те мунан со татэи, маршрут сертэи, возыв арталэм индэ-лэијастэи...

Кооца вэздэ: вэснэдик вэјјас—тујјас, мугэм чујјас, хуторјас, оіктјас. Војенком бэроан шуалэ налыс татарскэј нэијасэб. Картаыс сы ои воэиын отлаэб жыд лэз чутэ.

— Буржык оекэ, оетин-кэ меным нэга лысэыштны, кызі тэјэи вэчэи!

Кооца чатэртчэи, гудыртчэм оіктјасэи вэздэи Фогтев ылаэ.

— Важнэи мјанэы оз шогмы!—Лабутија да назгэи воча шуб Фогтев.—Тэдмалан јешчэи Исус Навиналыс (Библіјаын сы ылыс гэјэма) аналанскэј землаэи кыјэдчыюјасэс мэдэ-лэмсэи да Наполеоналыс шулэмсэи:

„Буржык возвылаын оо шпионэс мэдэны, бэр ылаын оо поварэс кыскэм дорыс.“—Но, тэдмалан, кушэм свэлэчјас вэлэи најэ—став шпиэијасыд. А мэ медбур војтырсэ ас повэ-оыным мэдэи. Те чајтан, кокнэи меным тенэ ыстыны? Да-од колаэ тэдмавы. Жејидјасыд-кэ Крымэи петасы, мысэ најэ вэчасны? Мјан ставлэи колаэ сулавны ои морт мээ. Ои абу-ын ылын помыс...

— Код-нэ кутас вуждэны?—јуалэ Кооца.—Ме-од сарэјтэ веог ог тэд. Зык-на первојэ.

2.

— Сэј-од і мјан ташэм революцијаыс первојэ-на! Мјэијэи пемдыштаэс, тенэ і вуждэасы. Надежнэјэи јэмыс! А меным кодэ-нын вэрыны!

Кооца лантэмэи чабыртэ чургэдэм жыд кэсэ. Фогтев терыба кутлэ сэјэс і ојэјэ, бергэдчытэ, пэгэ чатэыс вэвјас динэ. Кылэ гораа чукэ-тэм, корскајтэ вэв да кокнас нэјтэи мусэ. Кооца пызраан обломэи шог пырыс кывэи вэвалыс ылысман кошысэ, сеэса мунэ черэкијыјас оіктэ, бедјас ылаэ да пелысјас ылаэ ко-тынны ошлэм ва тывјас увтэи суналэи тырја.

Немыжнэи кыр улын шлэчкэдэчэи Азовскэј морелэи гудыр вэј гэјјас. Метр оо кымын саяын берегаыс вэроны оэдэиэи черэи кыјан снаотјас-лэи табјас. Чушка кэса хуторсан, кэни заводчэи лэпкэи ііјас, муткыраэи-ворсэи шэчыд нырвома оэд дэелфэјјас. Ојэлаан да быттэ трокакылан шонди кыш пемдыштэ-мэи летчэи гудыр јэв-коф јенежа-сарэ-ца веждэстэб. Кооца пукоб красноармеечјас дружиэи чукэбэи, кывэиэи, татарскэј нэв-коб комбыра кыз ылыс парјыс ысэлэи тешкода тіралыштэи выван.

Пелпомјас ылас ысэлэи шлэпкэма лэвјасэб рэсулталэм кэјјасэи вушэи англискэј френч. Френч улас роэб-оэм гимнаэворка, гимнаэторка пелпом вывјасэс погон улыс пеклајас.

Красноармеечјас вэјэдэиэи і бара мэдэчэи сорныты.

— Гэгэрвоана, оэмнэи коммунизи дыргэи оз ло!—Зылы пырыс висталэ чужэи воэмныс саблаэи керыштэм туја зэр бојеч, кодлэи сабла тујэи, быттэи лэблэи кокјас, тэдчэи лазаретса вурыојаслэи сэд-јасыс.

— А кызі-нэ лоэ?—повэиэм ју-алэны ылыс.

— Да сэјэ і лоас. Ужалыштам мэ—сенэи теынэи нэјкэи пасыртасыны. Сеэса мулан складэ—мыј-нэ теынэи, Иван Иванович? Бэри, шуасын!

— Хатајасын мјјэда оэм вошэи! —Ышловчэи тот морт. Уна чукэртэмаэе кабаа ойтэи...

..да! Коржонь еом, ми вузаом оз ле, еомын продуктажа! мовпала Коота, нажоньк нуммуньом.

— Ок-и уна-жэ секі дышодьомд лоб!—видчюиғ тырји ышловчэ тушаа, устөм красноармееч да ставныс еералонь.

Ставныскөд щөщ еералыштөм бөрүн зор красноармееч скөра шуб:

— Ми сецөм-жастө кужам-на велөднм. Царцынын ми вөлим, сетөни бгарадажас вылас вөли гижөма мыж керны. Ленин быдлаб щөктис гижавны: „Мир—хижинам, война дворцам“. А нөшта: „Kodi оз ужав, мед оз оуж“.

Бара тиралыштө Кооталонь вылас парьис.

— Онн, гашкө и лоас хижинажасын мир, еомын нидөти хатаын-ни хуторын мортжасыс оз лонь! Нажэсөс буракө, уналаын болшевикжас кераласын—нажоньк шуб том морт.

— I мижаны-өд ез прөста шед мижан властным.

— Онн отонь ледчысөй!

Ставныс лантөны да быдөн чорыда вицөбөнн ыла, сөмөм-код шондн летчан женежтас выла да Асыввысас мыс вылын өзжан бергалана мажак выла.

— Рытжыоны, жортжас!—чускалө ротнөй старшина хатаыа чөпөсөймөн.

Красноармеечжас шумитөмөн четчөны, пыркөбөнн сардөм гачжас да гимнасворкажас вывыныс сөбдөм лыасө да оужө. Кооталы зев жаж, мыж сецөм регыдөн помаөс өорныис да матысөмөн страшнож мнутажас... Красноармеечжас бөроа сижө пырө хата. Пачын тручка-трачка кылөмөн да жөжгылтчыштөг-моз сотчөны зарнйжа-код изас топласжас. Пөо. Кылө щын дук да сола чери дук.

— Ме тижанөс корра. Муна зидьика!—Быркөбтис хатаө комрот да кысқыны кутис Коотаөс соскөдыс. Сөбөмыс Кооталонь топыда жөжгылтчө.

Берөгын пемыд-нын. Төвру чир абу. Горра болскөдчө море. Нажө лантөмөн летчөны да вылын оода тыдалыштан пыжжас дөрө.

— Валажтөй!—Ковтөж гусөң вашкөб Кооталы командир.—Төлыө кыптытөз кык час-на. Вевжаланыд...

Коота восковтө докжалан пыжө да лантөм сыныојас пырыө-пыр-жө тожыштөбөнн берөгын. Зуртөны уклучынаын өласнөјжас. Пыж дорјасас кутчөмөн Коота вицөдө ру пийө-моз колан берөгө.

Кымын ылыотчөны береган, сымын куужжак да жуужиджык высылө еералаөмыс, выис жүгүлөб бытөбө выја, выла качөдчө пыжжыс.

„Мыјоама јөз тајөјас“—мовпалө Коота мјывнчыс да лантөмөн сыныојас јылыө.

Агит-автомобиль мај 1-д лунө Сыктыкварын.

Пыжжыр журбөмөн поткөдө васө, видчыотөжжык сыныштөгөн пельис помыө сарскөбтөны војтжас, пыж пыдөсын жөж улас полскөдчө ва.

Сыныојас щөкыда вицөблылөны Кубаньладор полас.

Мыј сен сецөмыс?—гөтөрвоптөм пырыө јуалө Коота.

— Регыд төлыө кыптаас!—вашнитө сөбдөм гөлөс.—Жөжджасыд аджасын төлыө жүгөрөдн пыжтө. Четчыптас катер!

Берөгын јона-нин ылыөмысны.

Коота өинсө чйткөртө, мед өскө полөмисө кусөдны, пиньвомсө мурч куртчө. Төд вылас уөи ранитчөм дыроа косыс, лөнта вөинчтөм понда торкоөм пуөметыс, пельпом дојөмыс, кодыр сижө кыпөдчыштис щитт вөстас, сеөса өтарө дөдзана дој, көтасыштөм сос... Сижө кујлө мышку вылас, а вылын вөли сук, көчө пуртөн вундав, өнөж: бергөдчыштөм мысөти сижө аджис гырыө, быдса вшна гыроа алөј вир војтжас, руөсөсөм прөчч пыр щөкыда-щөкыда војталөны му вылас, а пуөмөјот кожух вөстөти руөдөдыс пуркыштө кокныдик ру тор...

„Јөј-бог, коөад коквиджык“.—Пемыдыс паныд локтыө скөр гувгөм шыө кывысөиғ том мөвпалө Коота.

Ва вөстөти волсаөсө кичереник ру. Сы пөвөти төдчөны гөрајаслөн жуужид, шутөм јөршжасыс.

Друг, пөшви ортчөн пыжжыскөд, чорыда плөсмунн выис. Сыныөдыс кяс кутчөмөн Коота кылө рускөм-код лөлыштөм шы. Гы вывтн јирө вошнө мөз лөзов-гөрдөвөн жүгөныштис вачирјаслөн качалөмыс.

— Мыј тајө?—вашкөдө Коота.

— Чухка! сөмфин!—туөдника вилксыштөмөн шуб сыныө.

— Сенн нажө унаөнө. Регыд налөн свадбөжасын!—Віөталө мөд.—I көсасыс налөн—Чухка!

„сөмфин, — өажыштө Коота—Вот вистала жортжасы!“

Матын кылө жуужид берөгө валөн полскөдчөм. Гөрајасыс бытөбө гылаөлөны, өшјөмаөбө море вөстас, тупкөмаөбө өнеж жыснө. Гыжасыс шыблөдлөны пыжсө.

Сөбөмыс Кооталөн сецөм јона четчалө, вөсөи пыж дорас кутчысөм чунжжасыс пькөмыс кылө.

„А мыј, вөскыда-кө ми заставаас воам!“

— Лөбөдчы!—јөткыштө Коотаөс сыныө. Быгчөм гы вылын пыж чикөз бөк вылас сувтлө.

— Шөрышт!

Коота четчыштө ваас, коскөзыс көтасө.

Кинас шөнаөиғ тырја котөртө берөгө, дөдөжжык уокөдчө гөра вылаан. Бергөдчыштөмөн сижө адчө, кықи пыж жүгөныштис да вошн пемыдас. Бара уөскөдчө воэө, кыпөдчө турунжасө да изјасө кутчысөмөн, чунжжасө дојдалө вирөз.

Кажны пыр крутжык. Коота шуөсөтөмөн мөз нылаалө сынөдсө, кащысөө вылаан, кајө, кајө.

Воис назмөсжык ин. Шүјгавыдын, мыл гөра јылын выковат жүгөрјас резіг тыр бергалө мајаклөн бн.

„Тани гөгөр дозорјас, кыдөдчыојас!“—Шөјтчөм бөрүн му вывтн муннө мөз мөвпалө Коота.

Небыд, гөса муас коқжасыс вөјлаөбөн, мунныс өөкыд, чужөм вывтисө вызуөтө пөо. Гөвыжжык инјастн Коота кајө гөра јылөчыс. Ылаын, шүјгавы-

ИНАЛАМ СТАВ ВӨР

(Кылабчан ораторија)

Теныд,

Kodі murkōdčis tōvbyd vör-jaгmı,
Kodі voзmōstčō kылабчан кадым,
Теныд ми висталам татōн
Бојевōј чуксаоан кы!

Теныд,

Kodі муралан кадын
Мунō медвоzza радын,
Теныд, ударнōј брiгada!
Бојевōј чуксаоан кы!

Кывамлōј тi!

Виçдdлōј тi!

Квајтōд му јукōнас

Быдмō выл мiр,

Сiјō—мијан Советскōј Сојуз:

Вiрjaјыс—би пыцкын чужаис,
Арлыдыс—зорзалаан тулыс,
Чужōмыс—бзjан гōрд плаг,
Пōраыс—мир вежоан кад!

Соjјасыс—мōлōт да чарла,

Вооколыс—jонгō мусары,

Вывjōрыс—ōтувja вемын,

Сōдōмыс—кусалтōм Ленин!

Большевиќjаслыс òдjассō

Нєкoд оз нажмōд,

Наылы вынjōр ез тōдмавлы

Нєкучōм нем;

Большевиќjас-кō шуасы:

—Бōчамōј тазi!—

Секi веоқыда гōгōрво—

—Сiјō-нын ем!

Со кучōм мијан страна—

ЕС-еС-еС-еР!—

Олōм бергōдны мiрлы пример!

Став страна паста кылō

Гора гōлōса оылōм:

Унжык iшом!

Унжык нефт!

Чугун да стал да кōрт!

Машина унжык пег!

Електроток!

Унжык хлопок!

Унжык вōр!

Òдjас чинтōм оз лo!

Умыс повчōм оз лo!

Вiт пыдdи—нол!

Вiт пыдdи—нол!

Еj, тōварыш, ен ком!

Еj торкав лад,

Щōщ оывыны куш!

Ударнōј кад—

Ударнōј уж!

Сылōм („Марш ударников“ Бела Рејњиц ногōн):

Из гōра чашjō, жуглō

Ударнōј уж.

Гōрд омыланкывjōн жургō

Ударнōј уж.

Уж мијан—дoблєсєв i почот,

Быд шахта, фабрик i завод,

Вōр-јаг, колмаа, быд кар, быд сiкт

I трактор гор,

Пыр оылō ставыс òвитōр:

Прiпев:

Плантō тырт!

Плантō тырт!

Программа Ленин jортлыс тырт!

Быд лун, быд час план тырт!

Виçдdлōј тi!

Виçдdлōј эбоja

Асылō, рытылō, лунō i воjō!

Быдлаын сувтōны-пырōны стрōјō

Выл гырыо гигантjас—

Ужалыс класслōн зiрдалан пасjас:

Уна оурс вына снєпрострōјjас,

Магнитогорскjас,

Урало-Кузбассjас,

Туркобjас, нефєпроводjас,

Автозаводjас, тракторзаводjас,

Ташōм гигантjассō вōчисны

Kodjас?

Ташōм гигантjассō стрōитiм

Mi!

Асланым тани уж-ногjас!

Кōсjисны кōртавны мијанлыс ки

Капиталистjас—

Банкiрjас, милордjас,—

Ез вермыны! Нєкор оз вермыны!

Ег jōрмиj ми! Нєкор ог jōрмиj ми!

Регыд-нын на улыо зiкōç ми мынам,

Сы вылō подулыс дао-нин,

Быдтор ми стрōитам асым,

Коллектив вōлаōн,

Коллектив вынōн!

Со кучōм мијан страна—

ЕС-еС-еС-еР!—

Рабствоыс мездыоны мiрлы пример!

Нєкoдыс бōрō оз ком!

Вiт пыдdи—нол!

Вiт пыдdи—нол!

Сылōм (воzza моз-жō)..

Быд снєпрострōјлōни выныс—

Ударнōј уж!

Быд выл гигантлōн щыныс—

Ударнōј уж!

Буржуј пыр пōлтō выл воjиа—

Спокој оз сєт Совет страна,

Но мијан стал, iшом i вōр

Ов врагōс лєз!

Светскōј му вылō ов лєз!

Прiпев:

Чорчōд вын!

Чорчōд вын!

Винтовка кiмє мєд оз мын!

Быд лун, быд час оз мын!

Нємōн вōвлытōм òдjасōи

сoрам выл стрōј.

Ужō кыпōдō òблōнимы,

Зєвтōма сoј.

Быд ужын перjам

Быдєама тырвермōи!

Ордjыōм,

Брiгада,

Вукєр!—

Со мијан уџ ымыса анямја!
Сы улын тыртам ми планјас,
Сы улын мирсѳ ми панјам!
Чардалан кадын
Гымаал шаг,
Ылын і матын
Тиралѳ враг!

С ы л ѳ м (сізі-жѳ):

Пјавілетка таво тыртам—
Ударнѳј уџ!
Мѳд пјавілетка тыртам—
Ударнѳј уџ!
Мед чорјас, јонмас мунан туј,
Оз лыот мед воны лок буржуј,—
Быд уџѳ Сталин јортлыс пыр
Квајт індѳд суј!
Сен мијан вын, победа, туј!

П р и п е в:

Содты ѳд
Содты ѳд!
Квајт індѳд Сталин јортлыс тѳд!
Быд луя, быд час те тѳд!

Виѳѳдлѳј ти!

Виѳѳдлѳј, вајѳ,
Војвын крајѳ!

Војвылын медыжыд озырлуя —
Вѳр!

Војвывалы партијалѳн лозунгыс—
Вѳр!

„Вѳр вѳсна тыш—
Соціалізм вѳсна тыш!“

Кылам, вѳрфронтвыса арміја!
Відчыѳѳ мијансаң партија,
Відчыѳѳ мијан правітелство,
Мијан став ужалыс класс,
Медым ез наңмы строітелство,
Некушѳм бок мед ез вѳр,
Ужыс мед орјавтѳг муніс быд час,—
Відчыѳѳ быдмыс страна
Мијансаң
Вѳр!

Быдласаң чуксаѳм кылам:

—„Еј, паекыд Војвын крај, кылан?

Зылдыка вѳр!

Ысты, вај вѳр!

ѳдјѳжык планимѳс олѳмѳ пѳртам!

Вѳртѳг те ужнымѳс торкан,

Мијанѳс падмѳдан, јѳрган!

Тырмыѳн ысты, вај, вѳртѳ!“

Сізі-кѳ ми, јортјас,

Ставным вѳр фронтас

Медбѳрја штурм вылѳ петам!

Кылѳдчан уџ, вылын перјам победа!

Тѳвбыдѳн вѳрсѳ мыј лѳзім—

Ставѳѳ странады ми сетам!

Кылѳдгѳм вѳрыс оз кол!

С ы л ѳ м (возза ногѳн-жѳ):

Вѳр-јагы тѳвбыд кылам

Ударнѳј уџ!

А тулыс—јујас вылын

Ударнѳј уџ!

Вај, јортѳј, термаѳ, кадыс скѳр,
Ударнѳј ѳѳн кылѳд вѳр—

Летовна, нур кѳѳ ѳтка мѳл!

Ея косѳ кол!

Ғыѳѳи кѳр ѳн косѳ кол!

П р и п е в:

Ставѳѳ ну!

Ставѳѳ ну!

Программа партијалыс ну!

Быд лун, быд час, вај, ну!

Быд лѳзѳм кер вѳсна

Щѳктѳ теѳ верманын

Бојевѳј кад!

Быд коѳмѳм кер вылѳ

Нымкоѳа жерјалѳ

Классѳвѳј враг!

Быд колѳм керјыд

Чуктѳдѳ перјѳ

Асланым ѳвеныс кірпіч.

Петкѳдаы уџын ударнѳј пример!

Срок кѳжлѳ мѳстаѳз інав быд кер!

Колѳмыс, коѳмѳмыс візі!

Кѳсјысам уџавныс сізі!

Тѳѳанымд ти,

Вѳр мијан—

Быдѳнлы дѳна!

Вѳр мијан—

Зары валута!

Буржуј кѳѳ лѳгалѳ јѳна,

Мијанѳс нѳјтны пыр пѳж қыс лудѳ,—

Сѳмын і сіјѳ оз ов мијан вѳртѳг—

Вѳрвылѳ мијанлы вајѳ

Гырыѳ да колан машина.

Реґид-тин раѳсаѳ-і тајѳ лок кѳртѳд—

Сіјѳс ми оінам

Асланым техника вынѳн!

Ҷікѳз буржујсаң завѳіѳмоѳт мынѳ!

Кылан те!

Кылан, вѳркылѳдыс!

Горѳд, мед потлаѳѳ сыпѳдыс:

—„Лозунгным—

„Віт пыдѳд—нол!“—

Олѳмѳ пѳрттѳм оз кол!“

ѳтувја вынѳѳра сојјасѳн

Тујвылыс пыкѳдјас зырам!

Соціалізм тѳчыс геројјасѳн

Мѳд пјавілеткаѳ пырам!

С ы л ѳ м („Кылѳдчан оыланкыс“ ногѳн):

Муѳар паѳта уџным јургѳ—

долыд, вѳлнѳј уџ!

Ек, буржуј ен кітѳ чургѳд—

Мијанѳс он сузі!

Кѳѳ те јѳшѳѳ скѳрмы—

Мијан вѳр оз јѳрмы!

Бојевѳј моґ мијан таѳѳм—

Кылѳдам став вѳр!

Чергѳдам став враґсѳ гаѳѳѳн—

Мед оз четчы бѳр!

Ѓугѳдам вѳр-валѳн,

Гырыѳ керјѳн-шпалѳѳн!

Сыктыгар, 29/IV-32

В О Ј В Ы В

Чорыд тувтчо́мын
 Стройкало́н гымало́м,
 Сталшы́яс... кыло́ны...
 Во́йвыв ту́рбын
 Ва́ж ну́рјасті, ы́бјасті, парма́ті...
 Воола́ло
 Вітвоо́а план.
 Вадо́р сындо́мын тбо́стырби
 Га́жа
 Лебјодка́яс оыло́ны.
 Су́рс во́рзаводжа́сын шынао́о,
 Веввы́оо фабрыко́н
 Кбо́зыд во́йвывало́н по́о му́жымбан.

* * *

Ужа́лои-шыра́ои
 Немо́вој ча́щаяас, тундра́яс лавчы́ны
 Најо́с шычо́дїс, са́мдо́дїс
 Фабры́к-заводжа́лои гу́до́к
 да че́рјасло́и гор.
 Во́рса-тундра́са немо́вој о́лыо́јас
 Ош́јас, да ко́ијас повчы́сны
 Чужа́нијасо́о ко́лоны,
 Вешчо́ны ыло́жык
 Кытчо́з абу-на оор.

* * *

Со́кыд керја́сои—го́жымнас
 Е́жа ју,
 Сыкты́в ју
 Свина́ ју... тыро́но.
 Во́рзаводло́и зато́јас, платфо́рмајас
 Го́дјасо́о
 Прі́мїтны во́чю́жыс дао.
 Ку́змос пі́лајас
 Ку́чаног керјасо́о ча́жго́но-шыро́но.
 Со́д лебјодка́яс
 Тбо́с пы́дсі трю́мјасы-бе́регө ва́жым
 Ма́шина чао

* * *

Во́йвыв во́ртыро́о
 Со́д ле́совозја́сыс шынао́ог му́ноны ма́о.
 Кы́тои ве́жтасало́и
 Са́рыкө́д јітө́дыс
 Ру́пыр моз тыдо́втчо́ лөв.
 Көв і ылы́н...
 да кытчо́з—уж шы́яс,
 Ста́лшы́яс,
 Мі́жаноа́н кыло́.
 Кыо́ на́сеја́ои мі бброа́а о́ледітө,
 Мі́жанкө́д шого́о і гажө́дчө́
 Му́вывса у́жалыө јөв.

* * *

Га́жа го́жөмы́н,
 Лу́нтөлы́с ві́звывті ы́ркөдо́—јө́ктө
 Кле́вер розја́ло та́ні
 да гы́аоо пы́реј,
 Оз тыдо́втчы не́көні лөв ка́ша-өи.
 Со—пö́скөві́на ылы́ө
 Колхо́зја́лои

По́м өи до́р пөмо́сјас
 Јөвты́роө ло́ктөны,
 Кө́мі ку́ча зөв му́вылы́н шыбо́йтчіс
 Та́во стрө́їтам на́јалы
 Југы́д да бу́р ола́ни.

* * *

Та́ні го́до́рыс.—
 Му́ыс гор тра́кторөи о́ло і во́таөө.
 Та́ні борја́соо ту́шкөма,
 Јо́гјасо́о пө́дго́ма
 Кле́верло́и, ша́бділо́и роз.
 Бы́ро ры́ныш шы́н өі́ктөө,
 А пу́вартан шы́ясөс
 Ла́ктөны во́часөи.
 Гу́маа вы́вјасы́н
 Кө́ртшы́а дві́гәтөл
 Асы́с немкө́жө лөвө́дө
 Во́мөи—ба́лкја́ поз,

* * *

Ква́јтөд јүкө́н став му́ысла́и
 Шы́боітс і́заса па́скөмо́о.
 Кө́рттү́ везчо́н со до́ро́ма
 Во́нмоа́и га́ртчөма,
 Ры́тывоа́н-асы́лаз,
 Лу́нвывоа́н—во́јөз.
 Во́роө лы́мы́рнас во́јтөв,
 да шу́лаа́ліг—јө́ктігты́р аөкө́жас
 Па́нлаа́о.
 Төвкө́д па́нлаа́ог—во́р шө́рті,
 Ту́ндра́ті,
 Сте́пјасті,
 Вы́л во́чөи по́сјасті—
 Гры́мөдо́ по́еөд

* * *

Чо́рмыд тувтчо́мын,
 Стройкало́н гымало́м, ста́лшы́яс
 кыло́ны...
 Во́йвыв ту́рбын,
 Ва́ж ну́рјасті, ы́бјасті, парма́ті...
 Воола́ло вітвоо́а план.
 Вадо́р сындо́ас
 Тбо́стырби—га́жа
 Лебјодка́яс оыло́ны,
 Су́рс во́рзаводжа́сын шынао́о
 Веввы́оо фабрыко́н
 Ру́аоо,
 Кбо́зыд во́йвывало́н—по́о чу́жөмбан.

Читајөвса „Југөр“ коммунале Кустышев јорлаби брїгада пөтө кылодчан уж ыло.

КОМБИНАТ

Понёл, яс, гуран, яс, вуц, яс,
Мыр, яс да посныдк куш, яс...
Мбе чукор ветлывалі тат...

А талу —

Локтис индустрија туйд:
Планбн, червожасбн, керрбн,
Жабн, кірпічјасбн, чербн—
Строїтчые выл комбинат.

Май дунбн мусарас пакалб ылабм...

Паныдбн сувтис кык мїр:
Отарас—збој ужадн гораабм кыдб,
Мбдарас—гбллуан да вїр;
Отарас—мїллонјаслбн бтывја кбсбм,
Мбдарас—пула да јад;
Отарас—вылые-выл домнајас бвтбм,
Мбдарас—крїзслбн ад.

Кмын понбл мї нещыштїм вужнас,
Мыјда шмббдїм гуран да мылк.
Кбт мед куцбма важке ез чујасо...
Сылабн немпомыс вома збыл.

Торыт—днєпр шбрын їзаслбн чєпјас,
Талу—бетонбн пошбма ју;
Торыт—турунбн јогбббм бтєпјас,
Талу—шобдїлбн зарнја му;
Торыт—ерд вьвтї вбјтблбн шувбм,
Талу—зымвїцб Магнїтогорск;
Торыт—пугбрлбн норынїк зуртбм,
Талу—тракторлбн збојмбдан гор.

Табј—мїллонјаслбн збој бббн вбчбм,
Большевіјаслбн веокнд тувїт;
Табј—классјастбм общєство течбм —
—Соціалїзм.

Ударнїклбн збој ужын помнїдор кбсбм;
Сїјб ббкыдлы кокулас некор оз вод...
Октябр кежлб станцїја јар бї мед бзтас
да горббја зымвїцас выл лесзавод.

Быд пуктбм кірпічын ордрїоубм кыдб,
Быд шупбм пелбс—ударнїклбн кі.
Сталїнлы инббдјас лептам медвыдб.
Комбїнатнїмбс кад кежлб ештбдам мї.

Понёл, яс, гуран, яс, вуц, яс,
Мыр, яс да посныдк куш, яс...
Мбе чукор ветлывалі тат...

А талу —

Локтис индустрија туйд:
Планбн, червожасбн, керрбн,
Жабн, кірпічјасбн, чербн—
Строїтчые выл комбинат.

Т У К А Ч

ОЧЕРК В. ЛАТКІНЛБН

1.

Некмын сурс гектарбн водбма
Чуклабма-Вїчїна-Пуштбса костын Ту-
кач. Водбма чбз олыс, вына му
пластбн.

Пуштбсоан Вїчїнб мыд туйтї
мунїбн, ветлые-муныојасбс кора вї-
чбдыны туй веокыдаа дор бок вы-
лас. Завордорса кушоан кузжык ту-
шаа морт вермас адчыны зєв ылбз.

Танї дорые-дорб бымб лыдтбм
поснїдїк вбр. Поснїдїк, мацкбдбс
козпујас да кызпујас сук тошєштбн
чєбїсны, сажбдїсны мумсымо ку-
чїсб.

Вєтлые-мунысым почас туюаныс
кежны бокб, пыры кузпујас-кыз-
пујас костбд. Ем-кб кадмы, почб
кодрївны гутор—вїдыны муынбс.

Муыс небыд, лма-ооја сора му.
Пыббжык-кб перїны, пондасны су-
равны ббд, поснїдїк шмторјас; шбш-
та-кб пыббжык—воас гбрд оој. Вєт-
лые-муныс, гбгбрвоб-кб сїјб кбт не-
уана мујасмыс бурлунос да омбллу-
нбс, јурсб гыжыштбмбн ошкыштас
мусб:

— Со тај, оомокаотб, мајбырб,
муыс!

Таја і ем Тукач.

Дєрт, куш Тукач нїмыс нїбм-на
некодлы оз вїстас. Колб тбдны Ту-
качлы исторїјасб, сымыс олбмдыр-
а трагедїјасб, медым гбгбрвоым,
мыјла му пышкас Тукачмы веок-
лбмабс ббд шмторјас, мыјла ташбм
вына му вылын оз тыдавны гор тб-
шыа, мыд вына козјас, пбрыс,
вашкыс лїста кызјас.

А-бд неважбн-на, во 50-60 сажы,
Тукач вблї зєв озыр вбраїм. Немб-
војоа пујас туганјаснас пыкабмабс
јєнежсб. Быд пблбс зєврјаслы, пбг-
кајаслы, Тукач вблї горткодбн—пас-
кыд пулапјаснас вбрыс чєблїс најбс
јбз сїнвозбмс-да.

Со кычї сїјб лбма:

Во 50-60 сажы вына мумд јона
кажїтчбма Чуклабма да Вїчїна да-
ббјаслы. Гбзјабн-гбзјабн наја не-
кмын во дорала кералїсны чбн
вбрсб. Гбрд лыска кујлыс багатыр-
јас пышкб гбжбмн лєзлїсны бї. Сек
дорала Тукач пастајтїс-сотчїс. Сот-
чїсны пбрдчанїјас, тблмы шы-
бытлїс бїја бгырјасбб жаглан,—єскї і

Выл тулмы локтас вылмог їмїјасбм
Выл шыјас важјаскбд он сор:
Кбт талу рыншы дорын тїєр шм,
Тан аскї тракторјаслбн гор.

Г і ж м е.

дона јар вєтлыслїс шынбн. Ыпјалїс
кос порок моз дорые-дорб.

Бї пышкын вошлї ула мїллон дєн
вбр, а мбд гбжбмјаснас сотчбм мыр-
јас косттї нужбдчывлїсны заркї рбм
тылајас.

Германскбј војна заводїтчїгбн ты-
лајас вблїны-нїн Тукач пасталамыс.
Тукач ула во чбж коналїс матїгб-
горса оїтјасбб нанбн. Чуклабм бымд
во лєзлїс нансб вузбс вылб.

Старбј Чуклабмын „Роа“ колко-
зын јуралыс Лука-Мїкулај бїм пб-
рыс, ббд, паскыд тошка-нїн. А Ту-
качбс кор мед воззавы сотїсны—
сїјб гачтбг-на мьаатї пышјавлїс, Вї-
чїн ју дорын јбршјасбс-на вугралїс.

— Јона бббїтїсны Тукачб! Оу-
чыдб-бд сотбны-сотбны, да бд сы
ббрын некмын во сїјб-жб местбс
быгылтбмн сотбны. Мајбырб—ас
пайе номавлїсны-жб сїјс.

Сїзї пыр. Октябр револуцїја ббрбч,
кытчбј Совет правїтєлство ез лєз
торја закон тылајасбн вбдїтчбмыс
дугбдбн јылыс, уна бур вбрсб прб-
ста сотїсны.

Тукачлы воїс тукчан кад. Онї
дас сажас во-нїн Тукач нїбтчбн е-
ма сотчвы.

Нбжбнїкбн-нбжбнїкбн Тукач пон-
дїс бурбдбны асыс 50 во дыроа
дојбмїнїјасбб. Медвоз шыбытїс ббд
—сотчбм паскбмсб, єжоїс куч, вєж
турунбн. Сєсоа друг бвї воб сук
тошєштбн мупышкыс тыдбвтїс вбр.
Пондїс нужавны, паскавын, зєв бд-
јб—бытвб кодкб мупышоаныс тув-
кбмбн тувкбдїс сїјс шондї воцб. А
ббд шмторјас колїны мулышкє.

2.

Мбјму ар завордорса куш вылб
локтбмб морт вїт кмын. Кїанлс
најабн вблїны куцбмкб тупїка бєд-
јас до кбртзырјас.

Сулаалыштїсны завордорса куш
вылын, мыкбдыра аскостын єорнї-
тїсны, сєсоа аравабн кежїсны вєо-
кыдлатор бокас—Тукач вылб.

Вєтлїсны Тукач пасталамыс куїм
лун чбж, петавтбг. Вєтлїсны дєл і
пбперєг. Мунїг чбжмы пыр мыкб
тупїка бєдјаснас чуткалїсны му
пластбс. Сєсоа бымд вєрст жын мьє-
тї кодјалїсны гујас. Мєтра судна кы-
мын гујас.

— Абу! Тани тракторној станција!
 — Но-о-о! Кракторној! Быдоама
 чудессао думажтоны-жо со!

Талуи өтi, аски мөд, мөдлуи—кој
 мөд—крестанаяс да колхозчыкјас
 төдмасоыи чоланік кабала торјөн.

МТС контора—өні абу-на контора
 өама. Директор кабинетын, агропро-
 изводственнөй отделеын, общөй отде-
 лыи-і занавөтөјас дырји ырмакыла
 чершы, көбөпатитчан шы. Вөчөдөны
 пыщкөссө, вөчөны вежөсјас.

Дугдывтөг трингө телефони. Дуг-
 дывтөг кыла Директор—Потомлицын
 јортлөн гөлөс. Сіјө сорнито быд
 лун, быд производственнөй участок-
 көд—Појоаккөд, Межадоркөд, Чук-
 лөмкөд, Волсакөд, Виңкөд.

— Ало, ало! Талуи 12 час лун-
 мас сетны полнөй сводка! Уна-ө чу-
 көртөма көјдыс фондјас, уна-ө чо-
 талөма инвентар, кымын вөв мөдө-
 дөма Сыктывкарө гөрүчөјла, уна-ө
 чукөртөма өбм—тракторној акција-
 јас, удобреннө выла, кымын морт
 ыстома курсјас выла! Производствен-
 нөй планјас понавны апрел 1-өд лунј
 кежө!... Топөдчывны, топөдчывны
 колө!

Көјдыс, гөрүчөј, планјас, өбм, ин-
 вентар—со мыј гөгөрыи вијөб быд-
 лун Дирекција-і, агроотдөл-і, земле-
 устройтелјас-і.

Вөчны ставсө кад кежла.
 Озөс дорын чик, жојас волсалө-
 ма мыд, пашкыд кыз кабала. Сы
 вылын дорала кык недел-ныи асы-
 сан рыт сорөз рушку вылас кула-
 ны землеустройтелјас—вөчөны МТС-
 лы план. Четчыласны, вескөдасны
 өмыл чирсө, коссө да бара „вөдөны“.
 Сіјі колө. Кадыс дыра мужмасөмсө
 оа видчыс. Регыд воасны трактор-
 јас, регыд сылас лым, а сіјө кад
 кежла МТС-лы колө лоны тыр во-
 оружоннөјөн.

Мед позіс пырыс-пыр-жө өдөдө-
 ны 25 наң радиаторсө да тыртны
 мујасөс шабди көјдысөн, туруи көј-
 дысөн, наң көјдысјасөн.

Выл чужыс машино-тракторној
 станцијалы ковмас гырыс кадрјас.
 Ковмасны тырыс трактористјас, ма-
 шинөведјас, полеводјас, бригадирјас.
 Виңыны, тракторној курсјас вы-
 лыи велөдчөны 60 колхозчык. Ме-
 жадорын мунө машиноведјаслы курс-
 ас. Воөсөны курсјас полеводјаслы,
 счотовөдјаслы.

Төлыс мыөтө выл трактористјас
 пукоасны тракторјас выла.

Тулысын важ, төдса местајассө
 видліг моз көт і воласны Тукач вы-
 ла куз бордја тарјас, да кор адјас-
 ны Пуғиловскөј мөл гөгыла гөетјас-
 сө—лебзасны бөр.

А тракторјас коласны Тукач вы-
 лыи. Тукач паста, дорыс-дорө, өдд
 ыжыд шыпасјасөн гижасны збојм-
 дан виот кулаккөд ыжыд коөбын ыж
 ыд верөмө јылыс.

Көбөдінса Виктор.

УДАРНОЈ ТУЛЫС

(Сыланкыс).

Лөсөдчөм ударној ног
 Гырыс кык уж вөчны:
 Вөркылаөдны—өтө мөг,
 Мөдыс—гөрны-көзны.

Пріпев.

Мырысө војтыр, віла вөр!
 Еј, ударник, сет пример,
 Тышкас воzza радыи!

Важөн шыбытөм пу-гөр—
 Радам трактор—горөи!
 Колө, колө уна вөр!
 Став страна вөр корө.

Пріпев.

Көјдыс тырмиз мијан даө,
 Көзтөм му ог колө!
 Лежөм вөрсө нуам тас
 Лөтөн, пурјөн, моллөи!

Пріпев.

Быд колхоз—ударној полк,
 Быд бригада—рота.
 Враг-кулак мед уж өз торк,
 Вужсө сылыс сотам!

Пріпев.

Ештө көзөм, кывтө вөр,—
 Ужөмс өөлөм бурмө!
 Тувсов кадлөн өдыс скөр,
 Ужсө бостам штурмөи!

Пріпев.

Быттам мица урожа,
 Лөсөдам коммуна!
 Сыркөдө Советскөј крај—
 Коммунизмө мунө.

МЕДБӨРҖА ПАТРОН

„Кор сижә вескал врагјасам зүгјө
 да оләмсө бөр он-нын берт —
 Обојмасыс квајтсө врагјаслы шукис,
 Сізімөднас — аслыс смерт.

І бөрас зјрдаліс оңдорас клім,
 І нөјтисны шөјсө прікладөн“...

Таң оләмын вөвал унаыо-нын,
 І таң гјжілісны бааладым.

Көзид. Төлыөыс југыдсө сөзөдө.
 Раңведчікјас кујім зон, бурбө.
 Повозың өңдө зуртө көзыла,
 І кок улын зурыд.
 Төлыс порогдор лымсө качөдө.
 Шоныдын дружіоныс ныліс.
 Раңведчікјас өіктыс врагөс өз адзөдө,—
 Врагыс кытчөкө сыліс.

Мыј бурыс махоркаас, вескыда шуны,
 А шутка-кө содтан вот сетчө,—
 Сөшбөң өінтө сојас щыныс—
 Сінваыд түрөбөн летчас.

Фомін—шутлів, пыр гөлічтө,
 Заводын овләма, кыз ачыс шулас.
 Піщөгас новләдлә Колчакөс,
 Пулаөс—паньліјас улас.

Чурілін Перымыс—топыд-коф зев.
 Сөләмыс ыпјалө бурөн.
 Фомінкөд најөс дружітіс төв
 Раңведкајас дырјі Кунгурын.
 Возыңжык кујлоны көчјаслән тујјас.
 Төлатөм ін өіктын абу.
 Кыкөно керкаын. Којмөдыс ујіс
 Јүбрөн штабө.

Керкаын оналә шоныдыс вөлі.
 Пөтдөлк тыр төрөкәңјас.
 Ывлаыс пырбөм көзид јблыс
 Тырыны руөн сдөкәңјас.

Көчәин вөстын паскөдчө јона
 (Нөшта махорка выјім-кө војт):
 І асөсө і пызансө суіс-нын тонө
 Кунгурса вој.

„Налөн отрадыс піскөдчөс лыжөн
 Көјін оврагөд да вөрөд.
 Уна гөрд салдатөс вөсны тышкын,—
 Анјаслыс өбләмсө көріс.

Піліп-дад ордыс күтісны најөс,
 Віөтавліс Піліпыс ачыс:
 Офіцөр нөјтө туковжык јајас...
 А мјан јөз шуоны: вачкав“!

Көчәјін даңтіс, курітчан пешіс.
 Відліс кобурсө фомін.
 „Лушщө пулатө аслад пләшө
 Оләмыд чік-кө-нын помын.

Ен шоғөы старік, ен шоғөы друг,
 Сіңі оз кол Кунгур улын“...
 фомін өөрнісө орөдіс друг,
 Öкуркі талчөс кок улас.

Кылісны кокшыјас өграда јөрын.
 Војөа лөң заткуні уна затворөң.

Нөрөвтө бөнд быдләө велөдас,
 І өбләмыд төдө щөщ сјдөс!
 Кыла фомін, кыз аелөдіс
 Револьвер воропсө кыс.

Көчәин пачдорын нокобө.
 „Ывлаө регыджык—матын сен јаг“.
 Сбмын-нө өңөбыс вөссөс,—
 Оңөсын сулалө пішчала враг.

„Кутчөс Чурілін“! Гыпмуні бібін;
 Лыјөбөмыс щөкәммө, сөрөб.
 Уөі поручік, махнітіг кібін
 Чурілін уөі щөщ ортчөн.

Өтиасөн фомін. А најјаслән кымым?
 Повозың зуртөмыныс кылаб.
 Нағанын патроныс кыкәлы-нын сбмын
 да өі аслыс ылаб.

Пулаөн лыјөмыс пачыс чуктіс.
 Рузтө вірыс кок кучікыс.
 „Лөвјөн ог сетчы“!—нағансө пуктіс
 Вісокас.—„Озжык мүчөтны“.

Гекунд (а мөвпыс став оләмсө кыјө;
 Болшевікам кыз пуктыны лов?).
 Гекунд, і медбөрја пуласө сјдө—
 Врагыслы шкөв.

Коміодіс ІВАН ВАГ

КОМІНТЕРН

1.
 Заводјас, вај, кыптөј!
 Вај, топөдчөј стрөјө!
 Збөј өбләмөн воөлаөј, воөлаөј бојө!
 Ружјө зарадітөј, мед коө ылаө даө!
 Еј, сувт, пролетаріј, да боөт асымд влаөт!

2.
 Көч-чурмаын, јортјас,
 Ті шоғлы ен сетчөј!
 Мед мјанкөд өбләмыд коө ылаө четчө!
 Ог повчө фашистјасыс, пуө пөө вір!
 Јар кыпөдчан біөн мө батам став мөр!

3.
 Пыр чуксалө коөб
 Збөј шы Комінтернлән.
 Сөветскөј гөрд знамјән став мөрсө вермам!
 Гөрд фронт ылаын мө—возын мунөс отрад,
 Ас тујвылыс некөр оз көж мјан рад!

4.
 Мө лөкөнізм біөн
 Пыр јүгдөдам мунөм.
 Щөщ кыптас став мөр капітал ылаө штурмөң.
 Кык клас костын кыпөдчөс медбөрја коө.
 Мө даөс став мөрыс—Сөветскөј Сојуз!

5.
 Заводјас, вај, кыптөј!
 Вај, топөдчөј стрөјө!
 Збөј өбләмөн воөлаөј, воөлаөј бојө!
 Ружјө зарадітөј, мед коө ылаө даө!
 Еј, сувт, пролетаріј, да боөт асымд влаөт!

І. ФРЕНКЕЛ—сөргө коміодіс НӨВДИНСА ВІТТОР

„УДАРНИК“ ЖУРНАЛ, 1931-ӨД ВОГА ЈУЛ-ДЕКАБР ТӨЛЫГЈАС.

„Нигалон пышкысы да характерыс мед вбл зоннас отвечатгб социалистическөй реконструкция моғаслы: нга мед вбл бо-жевој политическй-актуальн, сйб должиб вооружитны социалзм стрбтыс војтырб марксистколенинскөй теорйада да техникө-производительнөй тббмлуна-одн“.

(ЦК ВКП(б) ОГЗ доклад оерти 1931 во VIII/5).

Культурнөй революция миан кабб, социалистическөй строителство пақы-да нубдигон, вывти гөла национальнөй литература да гыжы кадряс дырји бөрб колбм да еща јова комилы художествова литература журналобн коланулыныс вывти ыжид. Сйб мед вбл бо-жевој брүдйббн вбраса да оиктса овмбсјасбс реконструкциятөмын, буржык колхозјасалыо опытыс јөабдөмын да најјасбс јонмбдөмын, скөт-визбөмын ыжыдыжк төварноот вбсна тышкаоымын, партия генеральнөй тувч вбсна да веокыда национальнөй политика нубдөм вбсна тышкаоымын.

Сылы колб тајб моғјас гөбрыс мрбмизүгтны да быдгытны гыжыо кадрясбс.

Журналабн бөрја дас номерыс (1931-өд во, август-декабр) вјоталб, мыј содержаныбс налбн зев јона колб олдөмыс, социалистическөй строителство темпјасы, торјон-нын вгзүм овмбс кузча, а некымын произведеннөјас искажајтөм азыл вбвлоб тор-јасбб.

Вөрфронт вылын вгтвооа план вбсна тышкаоыб петкөдлаыооб мед-васб кывбурјасбн, кывбурјас звучитоны гажаа, кыпыда, петкөдлабн, кычј неважбнса мунын вермытбм шыкбн, азымд да лантбм вбрјасын, бни тыр гажа да кыпыб шыјас, јөб, кодјас ситузавмбн тышкаоыны вөр пром-финплан вбсна.

Уна фотооынокјасыс петкөдлабны трудбөвј геројјасбс. Вбчөма бур заводитчөм. „Вбраса ентузиастјас“ очеркбн (23-24-өд №), көнб вгтөавбб конкретнөй кык вбручастокын тышкаоыб ылымы, петкөдлаыб Колегов јорт да Тараканов јорт нимјаса бригадјасын уждб, вбрлезан программа сөдтббн тыртбм вбсна тышсб.

Сыкбд шыбч очерк пропагандирү-тө вбрын правльнөја ур организүтбм—сквозной бригадјасбс, конвейернөй сөтөма—і петкөдлб массбөвј поли-тико-воопитательнөй удысыс колян-луосб.

Тајб бур заводитчөмсб—вбручас-тојјасбс, трудбөвј геројјасбс да содр-ордјыбөм петкөдлабмјасбс—колб па-көбдым. Тајб војтырыслбн удыс пет-

көдлб вермөб став ескытөмјасым, мыј сөдмө-жб јөб, сөмын кодјас ужалобны соц. методјасбн, вбчөны не 2^{1/2}, 3, 4 кбм., а 8, 10, 15, 24 кубометрбн лун.

Ложыка сулалб удыс художест-воа прозакөд, вгтјаскөд да повест-јаскөд оикт ылымы. Тани—художествоа литературалыс моғјасбб гөбгөвротбм Комилыо вгзүм овмбсбб реконструк-цияружан удын. Сыына на ыжыдыжк, тани мб ачма колхозјасын азыл вбв-лөмторјасбс груббја искажајтөм.

1931-өд вооа тулысын-чын Көми облаотын вблб коллективизирүгтөма 20 прөч. вылб гөла да шөркода олыбојасыыс овмбс. Августын тајб лыдпдасыс воис 42 прөч. і 1932-д во-оа јанвар 1-д лун келб миан лыд-дысоб 49 прөч. гөла да шөркода олыс овмбсјас пысыс колхозјасын.

Молочно-товарнөй животноводство лоб оиктса овмбс пышкын нырунубдан жүкөдбн да вботбма-чын не өтик дас М.Т.Ф. Облаотын ем кујым тырыс совхоз.

Колхозјасын правльнөја ужд организүтбм: трудодејјас, эделщина, хозрасчот, уравниловкакөд тышкаоыб, обезличкакөд тышкаоыб, содр-ордјы-оыб, ударничество, бур МТФ-јас—ставыс тајб емынбн буржык колхоз-јасын, но нинөм мб огөј ачөј та јы-лымы „Ударник“ журналыс бөрја дас номерјасысыс. Нинөм огөј ачөј дос-төжнөбјас ылымы да талуна моғјас ылымы колхозно-совхознөй фронт вы-лын.

Со Пед. Геялбн повесч „Сиктса асыв“ (печатајтөма журналын 10 №-ын, тырөма-нын 32 лстбок да абу-на помалөма) оерпасалб оиктөс, көнб колхоз абу-на, парвјнөј јачејка абу, ембө кулакјас—полнөј көчәинјас оик-тын: исполкомын кулакјас, комсомо-л јачејкаын оекретар—кулакөбн пб, дај машиннөй-товаршществоыс кулакөј-жб.

Локтө карыс, заводыс, робочөј—комсомолец Зонов гортас отпускөб, і сөмын секі заводитчө кулакјаскөд тыш, коллективизация вбсна тыш.

Тащбм оланногыс оиктын колб јо-нанын бөрб. Сөтөма тајбс авторлөб зев элементарнөја да не художест-веннөја, і та ногон казгытвыны худо-жествөва журналын сы ылысы оз вб-лб ков. А тащбм вгтјасыс абу аща.

Көми ужалмојасылы бни колб пет-көдлабны колхозјасымы буржык опы-тыјасбс, медым сйб опыт вылас јон-мбдын мукөдсб.

Іван Вас вгтгын чик невернөја петкөдлабма, кычј реагирүгтөны шөр-

кода олыс да гөла олыс крөсөтана колхозбм пырөм ылымы.

— „Огб, огб. Мыј-нө те Лекөбј Микич, журнамыс-өд сетчө ас вблмыс огө-жб сйралөј“,—казгыт тасны шөр-кода олыбојасым. Гблжыкјас воц-нб бөрб оз нубдны-дај“.

Чик-жб тази-і Сандрик Јогор „Вөр-ын“ вгтгын колхозыс сөмын-на ко-тыртчө. Агроном нубдө сорны вөр-лөздөјаскөд, а крөсөтанаяс абу-на і кылабмабс вөсөі, мыј сөдмб колхоз-зыс.

А вөрлөзөм ылымы, скөтвизбөм ы-лымы, совхозјас ылымы да став тајб произведеннөјасас оз вөсө-і казгыт-ымы, а өд миан колхозјас-і лбөдбснн вбраса геројјасбс,—ударникјасбс, азыч-никјасбс, кодјасын тышкаоан зна-јан лоб сурс кбм. морт вылб.

Сөмын Ізјур Иванлөн вгт 15-өд № воө талуна лунб коллективиза-ция кузча, но гикөд пышкөс сөртыс некушбма оз соответствүј азылыс-лы. Автор бөстөма колхозјасыыс чу-көра нелучикјас. Вгт сөрти арталб, мыј некушбм вермөбжыс колхозјаслөн абуос, ембө куш нелучикјас. Кол-хозјас воисны тупикб.

Со мыј вгтөлб Ізјур Иван: „Ста-вөн пөгб; уждб, јөзбн, мөсјасбн, вбвјасбн, сотыс шөндбн, көв мед-нын шөндыс лун мында шөйтчыны сөтс“.

„Нгаң коосмис, колхозчыкјас оз мунын ужд вылаб... колхозчыкјасыз вы-лымын мбда-мбдныскөд кооабны... дај мөсјасыс сөдмөб-жб, көчәјка-јас кодысо: кекыч најөс он вермы өталабдын“.

Кычј колхозын организүгтөма уждө?

Колхоз правльнөбса предөдател Аким өтнас котралб, нокоб да сөр-нитө: „А мыјла меным өтнаммы кол-б ставсб боотны ас вылб? Мукөд-јас трудодең корообны, а те ноком, котрав“...

„Акымы медвөјдөр шыбытчис өін вылас: колхозчыкјас шөйтчөны став-ныс торјөн, быдбн аслак колта до-рын. Нгаң воөма омбл. І колтајас-сыс кујлобны кыч сурб, абу колбм вооаыд: ставыс өтарб јурабб, бытчө өтб сөмја, а таво вөсөі колтасб бы-дбн визбөчөны көртавны асногыс“.

Со кушдөм колхозчыкјасбн му вы-лын ужалбм кузча оерпас. Кушдөм вермөбјас во чөбжөн? Урожай воөма омбл, колхозчыкјас тышкаоыны, не-кушдөм јитөд-нб сөглас.

Визбөдлам, кушдөмжыкөс руководи-төјасысыс да колхозчыкјасыс?

Колхозса предөдател Аким кы-чөд воөс төдвөлб боотбг моз шуө:

Иван. № 10

„Оні зік-жэ сешім—кор жар, кор кбэды, сёмын ужыс сіёс оз жуан: лоб ужавны, да-і мій шоктома, ковмас вёчны“.

„Партґачејкаса секретар Шмотов ічбтік тушаа, зугбөм јуроіа, колмбма лунтыр котрадома... Оз весітөд, кушөм ужјас дорб талуи кутчыліс“...

Ташдөмө ырынуөдыёјас сиктын.

Колхозчыјасөс петкөдлөма шкурніјасөи, вошлаөөјасөи, налы „мыікө гөгөрвотсө,—ставыс зугбөма, өбкыд гөгөрвоны“.

Јегор—бесчак өтка олыс, кулаклы өтсало вредітан ужб, а кулак сөмын гулајтб: колхозчыјаслы шыкөдлөнан, турун, вөр, нуөдб агітаціја, сөравлө колхоз вылын і некөдлы сыөб мог абу. Ставыс тајб муи зөв лөна да некушөм тыш сыкөд оз нуөдөы.

Бөрја кыв ташбө: бескөдлөм некытб оз туј, колхозчыјас тышкасөны, колхозчыјас уж вылб оз муны, кулакјас торкөны немжалітб, возб огө муи, во чбжөн колхозјас ез јонмыны, а өмөлтисны, ставыс гуфраөма, өбкыд гөгөрвоны. Јуасөб: кодлы колб ташбө „агітаціјавыс?“ кодлы өтсөб Ізјур Иван?

Колхозјасын нелучкјас өмбө, најјас јылыө колб сөрнітны, но сөрнітны сізі, медым колхозчыјасөс мобілізүтны нелучкјасөб бырөдны. А тајб вістыс сөмын демобілізүтб

да кулаклы ківыв вөрсө. Сіјб оз віотав кісөбмыслыө помкајасөб да өз індав возыса бурлаанс тујјасөб.

Тајб вістыс політіка бөкөан вреі нөј, сіјб зүгб дејствіельностб, өтсало классөвөј врагјаслы: „коллективізаціјанад-пө нінөм ез артмы“.

„Ударнік“ журнал комі өктбс социалістическөја реконструкцірутөмын абу тырмымөија злөбөсневнөј, політіка бөкөан абу актуальнөј. Сікт јылыө произведөныёјас оз мобілізүтны комі ужалыө јбзөс сіјб мојјасөб өлөмө пөртөмө, кодјасөс сувтөдісны парвіја да сөвет власт візму өвмөсөс өија кадны перөдө-

лајтөм куца. Најб оз лоны колхозјаслы ырынуөдыёјасөи.

Відөдлөм произведөныёјас сөрпаөдлөм өіктлыө ражасөб; коллективізацілөн заводітчан період, ыждөмсө да буржык обрачөдјасөб өні сылыө некөдлытб. Совхозјас да Комі өбластин візму өвмөс куца ырынуөдан јукбд—скөтвіөдм јылыө журнал аслас даө номерын ез петкөдлы вөөіг нінөм.

Журнал страницајас вылын-жб Ізјур Иванлыө віөт печатајтөм віөтало, мыј редакціја абу тырмымөија классово-бсіөтөльнөј, мыј парвіјнөј бсіөтөльностыс сылөн шөщаммөма.

А. Терөнґејеза.

Редакціјасын: „Ударнік“ журналлөн редакціја Терөнґејеза јортлыө обзорсө кывзыннас лыдбб вөскыдөн. „Ударнік“ журналын өмөма-на петкөдлыөсөб Комі өбластин социалістическөј строіөтөлөство фронт вывса медгырыө учасөтөкјас: вөрлөзөм, социалістическөј скөтвіөдм паскөдбөм, совхозно-колхознөј строіөтөлөство да с. в. Редакціја прізнавалтб, мыј Ізјур Иванлыө віөт журналын лөзөм вөлі політіическөј ыжыд өшыбкөан, коді клеөвөшцітб колхознөј строіөтөлөство вылб, коді кулаклы ківыв, а некушөма оз өтсав колхозјасөс өрганизаціја да өвмөс бөкөан јонмөдны. Журналын веліны-на і мукөд өшыбкөјас і тырмыгөмторјас (Пармазон ставјасын өшыбкөјас, „Качтылан војас“ Ваң Модлыө лөзөм, том гыжыөјаскөд өмөма ужалөм да с. в.), кодјас вылб сөтис чорыд крөвіка Жугыл јорт КАПІ собраннб вылын.

„Ударнік“ журналлөн редакціја өні бөстөс перөстроітны асыс ужсб, медым лоны социалістическөј Выл Војыв вөсна збыл бөјөчөн, медым лоны социалістическөј пышкөса да національнөј формаа Комі култура вөсна јон тышкасыөи.

Редколлегия:

Попов Н. П.
Оботуров И. И.
Изјуров И. В.
Попов Ф.

Отв. редактор Н. П. Попов.

НЖК Коми
1-1

С У З Ъ Ö Д Ö Ј

ПРОЛЕТАРСКÖЈ ЛІТЭРАТУРА
КОМИЖУРНАЛ

„У Д А Р Њ І К“

ЛЕЗÖНЫ ВКП(б) ОК-лөн КУЛТПРОП, ОРГБЈУРО
ПЕТÖ БЫД ТÖЛЫСЫН КЫКЫС

„УДАРЊИК“ журнал петкөдлө Коми муын, Војвыв крајын да СССР-ын социализм стрөйтөм, төдмөдө пролетарскөј роч да коми хужествоа ливературабн, тышкаоь классөвөј врагаскөд да најө агентјаскөд партия генеральнөј тујвз вöсна, нубдө коо партия национальнөј политикамо кыжыојаскөд, великодержавнөј шовинизмкөд да меставывса национализмкөд.

„УДАРЊИК“ велөдө да быдтө том выгжыојасөс, „УДАРЊИК“-ын печатајтөоны виотјас, кывбурјас, очеркјас пролетарскөј коми гжыојаслөн.

Быд ударњикалы, вөрлезыслы, колхозыныкылы колб сүзөдны „УДАРЊИК“ дај гжыны сетчө асланыс, кызи тышкаоьны најө асланыс участоканыс промпинплан тыртөм вöсна, социалистическөј строительство вöсна.

СУЗÖДАН ДОН:

1 тöлыс нежлб—30 ур	6 тöлыс нежлб—1 ш. 80 ур
3 тöлыс нежлб—90 ур	12 тöлыс нежлб—3ш.60 ур

Сүзөдны поьб поштөвөј быд отделењыны.